

pišejo in govore tudi drugi Sloveni? Vokal in konsonant pisati z eno in isto črko, to pač ne gre. Mlajši zarod bo tako pisal, stareji se bodo podvrgli, če ne, bodo pa razglašeni, da so starokopitni. M.

Ozir po svetu.

Afganistan.

„Novice“ so v zadnjem svojem listu poročale, da se je boj Afganistanov začel z Angleži, in ker je mogoče, da Angleži tukaj trčijo na Ruse, zdi se nam potrebno, da kaj več tudi našim bralcem povemo o tej državi. Ker pa ne bilo bi lahko, kaj boljšega povedati, kakor je povedal vrli „Slov. Gospodar“, naj povemo, kar on poroča, tako-le:

„Grabljivi Angleži so v srednji Aziji v boj zapleteni; 22. novembra so njihovi vojaki iz Indije v 3 kardelih vdrti v deželo Afganistan, kjer zapoveduje mohamedanski vladar: Šir-Ali. Kot najbogatejša dežela na celem svetu že od nekdanj slov izhodnja Indija, ki je pa ravno zarad tega od mnogih roparskih narodov napadana, izropana in tujim strahonjem podvržena. L. 1640. so združeni Angleški trgovci od Indijancev kupili 4 vesnice, kjer je zdaj veliko mesto Kalkuta, ter so v kratkem močno obogateli, vedno več zemlje pridobivali, vojakov prostovoljcev nabirali in naposled, zvito porabivši razprtije Indijskih knezov in podpirani od Angleške vlade, pograbili celo Indijo. Leta 1858. bila je družba trgovcev razpuščena in vsa dežela Angleški državi izročena; leta 1876. se je pa Angleška kraljica dala oklicati za cesarico Indijsko. Novo angleško cesarstvo je res velikansko; meri okoli 60.000 □ milj, na katerih prebiva 200 milijonov ljudi. Neizmerno bogastvo pridobivajo Angleži iz Indije, vsa kupčija je v njihovih rokah. Al to še nikakor ni dosti pohlepnim in nikdar sitim Angležem. Uže grabijo dalje proti izhodu v Birmansko, proti zapadu v Beludžistan, proti severu-zapadu pa sedaj v Afganistan. To je deloma planinska dežela med Indijo, Perzijo in — Rusijo, kajti čvrsti Rusi so zadnja leta prodrli globoko v srednjo Azijo, vzeli Hivo, Taškent, Kokand, Samarkand, Buharo, Balh, in se tako mejam Angleške Indije približali do 120 milj. Angleži so se tega neizmerno ustrašili. Bojijo se namreč, da jim ne bi Rusi v Indiji povrnili podpore, katero dajejo Turkom v Evropi Angleški sebičniki. Prazen strah to ni. Kajti Indijanci le posiljeni trpijo Angleški jarm in ni nemogoče, da se zopet vzdignejo, kakor leta 1858., ako izvedó, da jih utegne kaka velika država podpirati, kakor je Rusija. Angleži skušajo toraj temu že daleč naprej v okom priti in prelaze iz Rusije v Indijo skoz Afganistan v svojo oblast dobiti, bodi iz dobra, bodi iz huda.

Afganistanska dežela meri 12.000 □ milj in šteje kakih 10 milijonov ljudi. Izhodnji in severni del je gorat; nahajajo se ondi planine po 12.000 čevljev visoke, južna stran proti Beludžistanu je tudi vendar ne tako močno gorata; proti zapadu pa je bolj ravna, ob znožju planin in hribov rodovitna, potem pa polagoma prehaja v veliko puščavo, ki sega globoko v Perzijo. Vsled tega je podnebje različno, v planjavah je neizrečeno toplo, kakor sploh po deželah blizu ravnika, v planinah pa zapade debelo snega meseca decembra, in tedaj potegne včasih tudi strahovit mraz. Afgani so Perzijanom sorodni in večidel vsi mohamedanske vere; sploh pa lepi, krepki, svobodoljubni in pogumni ljudje, pravo plemstvo med raznimi narodi srednje Azije. Veliko stotin let so ondi naseljeni in so do sedaj vselej srečno ohranili svobodo in neodvisnost svoje dežele, čeravno so bili od Perzijanov pa tudi že od An-

gležev v sedanjem stoletju napadeni. — Sedanji poglavar jim je Šir-Ali, ki je leta 1863. po smrti svojega očeta Dost-Mohameda vladarstvo prevzel. Stoluje v mestu Kabul, včasih tudi v Kandaharu ali pa v Heratu. Kandahar je veliko mesto ob beludžistanski, Herat pa ob perzijski meji. No, in ravno ta tri mesta so, po katerih se Angležem sline cedijo. Enkrat so že po njih trdno hlastnili, a pri tej reči si tako zobe skrhalo, da so do letos dosti imeli. Bilo je namreč leta 1838., ko so Angleži boj napovedali Afganom. Od 2 strani so l. 1839. planili na uboge planinčane, od juga skoz Bolansko sotesko v Ketah in Kandahar, in od izhoda skoz Kiber sotesko v Kabul. Napad je bil silen. Afgani so bili povsod premagani in Angleži so Dost-Mahomeda vlovili in se v mestih: Ketah, Kandahar in Kabul vgnjezdili. Oficirji in mnogi vojaki so k sebi vzeli svoje žene in otroke. Toda angleško gospodstvo je že 2. novembra 1848. leta nagloma dobilo strašen konec. Akbar, sin ulovljenega Dost-Mahomeda, je natihoma osnoval pogubno zaroto zoper Angleže. V noči od 2. do 3. novembra 1841. leta so zarotniki vsako angleško stvar ubili, do katere so le priti mogli. V groznem vremenu se je 26.000 še živih Angležev, vojakov, žensk in otrok, iz Kabula spustilo na pobeg v Indijo, in sicer skoz Kurd-Kabul soteske, ki so nekoliko bolj proti jugu od Kiber soteske. Blizu 2 meseca so bežali; kajti 12. januarija 1842. leta bilo je ubitih zadnjih 12 mož. Od 26.000 ljudi bil je eden rešen, vračnik dr. Brydon. Ta je srečno odbežal v Indijo, vsi drugi so morali smrt storiti. Angleži so potem sicer več vojske poslali v Afganistan, ali ta je imela samo nalog, zaostale Angleže pobrati, in je deželo po barbarskem puštošenju zapustila. Angleži so imeli dosti do letos. Sedaj pa zopet marširajo v Afganistan, to pa v 3 kardelih pod poveljništvom generala Brown-a. Kardelo gm. Bidulfa prodira iz Ketaha v Kandahar z 11.500 vojaki, med temi je pa samo 300 Evropskih, drugi so Indijanci. Kanone mu vlačijo sloni in bivoli, katerih je 300, kanonov pa 40. Zima je precej občutljiva in je pri vsakem regimentu po 100 mož bolnih. Angleški regimenti štejejo po 1000 mož. Drugo kardelo pod gm. Robrtom napreduje skoz Kurum-sotesko proti Kabulu s 5700 vojaki, med temi je 2000 Evropskih. Tretje kardelo pod gm. Ross-em šteje 16 000 mož, med temi 7500 Evropskih in hoče skoz Kiber-sotesko v Kabul. Važna je pa ta vojska za celi svet, ker, kakor smo rekli, je mogoče, da trčijo Angleži tukaj na — Ruse!“

Politične stvari.

Jugoslavenski program.

„Nikar si glave ne ubijaj, dragi prijatelj, s pisanjem uvodnega članka, ki bi razložil pomembo one velike svečanosti 18. in 19. dne novembra v Ljubljani, ko so drage volje, brez vsakoršnih agitacij, na veliki tabor došli mili nam gostje iz vseh slovenskih pokrajin, trojedne kraljevine in družih slovanskih krajev, pa so ti gostje, kakor tudi telegrami in pisma od toliko strani pritrjevali, da vzajemnost slovanska ni prazna fraza — „nikar si glave ne ubijaj z namenjenim člankom, marveč vzemi „Novice“ v roke in prepisi čitateljem svojim, kar so pisale one v 49. listu „Novic“ leta 1870.“ — Tako mi je rekel prijatelj moj, in res! pravo je zadel. Iste misli, ki so 1870. leta navdajale jugoslavenske rodoljube, navdajajo jih še dandanes, čemur sijajna priča je bil 19. november t. l. Takrat so „Novice“ objavile sledeče:

„O priliki občnega zbora Matice slovenske 1. dne decembra 1870. l. nas je poleg nekaterih častitih Matičinih družbenikov iz Štajarskega, Goriškega itd. počastilo tudi mnogo odličnih rodoljubov iz Hrvatske, Slavonije, vojaške Krajine, Dalmacije, srbske Vojvodine in Reke — merodajnih po svojem političnem stališču, veljavnih po svojem stanu, posestvu itd. Ta shod Hrvat-skih, Srbskih in slovenskih rodoljubov bil je lepa prilika v to, da, nadaljevaje razgovor preteklega meseca v Sisku, so razgovarjali se tukaj v očigled velikih zgodovinskih dogodkov, kateri državam in narodom postavljajo nove temelje, ter se konečno porazumeli v sledeči objavi:

1. Zedinstvo južnih Slavenov, začeto o postanku naroda, je ostalo skozi vse véke svetovnih dogodkov neprenehoma živo v narodnem čuvstvu in se javlja proti drugim narodom v zedinstvu jezika.

2. Južni Slaveni, kateri pod različnim imenom Slovencev, Hrvatov in Srbov živé v deželah monarhije Habsburške, čutijo dandanes enake narodne potrebe. Da se tem zadovolji in tako zagotovi narodni obstoj, zedinjavajo oni vse svoje moralne in materijalne moči ter jih hočejo upotrebovati za svoje edinstvo na književnem, gospodarskem in političnem polji.

3. To svojo odločbo naznanijo državnikom monarhije Habsburške in vsem drugim narodom, kateri živé v isti državi, da izvedó, kako hočejo južni Slaveni na vsaki postavni način delati za vresničenje svojega edinstva v navedenem smislu na svojo korist in pravico, nikomur pa na škodo in krivico.

4. Južni Slaveni v Habsburški monarhiji bodo osnovali svoje delovanje tudi na to, kako bi pomagali zadovoliti v enakih potrebah svojim bratom unstran meje, s katerimi so jedne narodnosti.

5. Doseganje svojega namena naslanjajo južni Slaveni v monarhiji Habsburški posebno na društva in skupščine, na zборе in časopise, da vsak pomaga, kakor, kadar in kjer bode za to prilika.

6. Za obvarovanje skupne koristi bodo vsi južni Slaveni monarhije Habsburške delali sporazumno v vsakem vprašanji, katero se tiče njihovih posebnih zadev. —

Ker južni Slaveni kot pošteni Avstrijski državljani ne hodijo poti tihotapstva, je bilo soglasno sklenjeno, da se ta objavi razglasi po časnikih, da svet pravo izvé in se odstrani ono ugibanje vzlasti nemškega časništva o „jugoslavenskem kongresu“, katero po svetu nosi sanjarije, o katerih niti v Sisku niti v Ljubljani ni bilo ne duha ne sluha. Možje, ki so se v dogovor zbrali, prezreli so politiki, nego da ne bi računali s faktorji, s katerimi se računati mora, in da bi delali vrto-glavno politiko. Al njihove enolične potrebe in stiske, po katerih vsled centralističnega dualizma na eni strani čedalje večo škodo trpi starodavno državno pravo trojedne kraljevine, na drugi pa naravno narodno pravo in avtonomija deželna, silijo južne Slavene Avstrijske monarhije, da si kot brat bratu roke pružijo in „viri-

bus unitis“ prizadevajo si doseči na postavni poti to, kar vsako pleme samotež doseči upanja nima. Iz tega čuvstva oživila se je iznova že leta 1848. jako bujna ideja jugoslawenstva, ki se ne sme dati zadušiti več, ako nočemo, da pogine narod slavenski“.

Poslaviti prihod naših bratov iz Juga dalo je lepo priliko slovesno obhajanje godú Prešernovega v dežel-nem gledališču, ki ga je osnovalo dramatično društvo 1. dne t. m., — po predstavi v gledališču pa zabava v národni čitalnici. Gledališče v vseh prostorih prepolno kazalo je našim ljubljanim gostom, da je danes osobito veljalo njihovemu prihodu. Živa pohvala njihova pa, s katero so sprejeli igro „Poprej mati“, še posebno pa Fr. Potočnikovo „Banovo surko“ i igralke gospodičino Brusovo, gospo Odijevo in gospodičino Zupančičevo in pa gospode Šušteršiča, Noliya, Kajzela in Jeločnika, kakor tudi pevanje gosp. Medena in gospodičine Neugebauerjeve, kazala je očitno, da visoko cenijo razvitek slovenstva pri nas. Po dovršenih predstavah v gledališču pa je v čitalnični dvorani kraljevala taka prisrčna radost, da še nikoli ne pomnimo take. Po topli napitnici, s katero je prvosednik čitalnice dr. J. Bleiweis pozdravil premile nam goste in kateri pozdrav je isto tako toplo odzdravil Slovincem slavni gosp. Mrazović, vrstile so se v eno mer navdušene zdravice in pesmi naših izvrstnih pevcev, dokler ni polnoči odbilo, ki nas je v prijaznih pogovorih prehitela, da nismo vedeli kedaj. Drugi dan ponoči so nas zapustili gospodje iz Dalmacije, v soboto opoldne pa vsi drugi z živim prepričanjem, da ideja bratovskega jedinstva — ni prazna domišljija. Pozdrav, poslan po telegrafu prevzvišenemu škofu Strossmajer-u v Dijakovo, je odzdravil ljubljene jugoslawenskega naroda z milimi besedami: „Bratska sloga budi Vam poručanstvo Božjega blagoslova!“

Tako so poročale „Novice“ v 49. listu leta 1870. Danes nimajo nič družega dodajati ko to, da le še krepkeje se je 19. nov. 1878. potrdilo in utrdilo to, kar je bil soglasni izraz shoda jugoslawenskega l. 1870. Kar je globoko vtisneno v srce južnih nas Slavenov, uničila ne bode nobena sila! Naj se nihče ne drzne, programu jugoslawenskemu očitati ilojalnosti, kajti Habsburška monarhija mu je okrožje, v katerem brat bratu roko pružiti mora in mora. I da to ni hlimba, zapisano stoji v zgodovini Slovencev, ko smo leta 1848., ko je nepozabljivi ban Jelačić peljal vojsko proti silovitim Magjarom, nabirali doneske po vsem Slovenskem njej v podporo. Zato tudi mi končamo ta članek z besedami: „Berite Novice leta 1848., pa boste našli, da smo Slovenci našim bratom na jugu roko podali, ko je Avstrija bila v nevarnosti. Ako gledé na to, kar počenjajo Magjari in njihovi zavezniki, utegnejo priti zopet nevarni časi, Bogme! da tudi takrat bode svet našel Jugoslawene v bratinski zvezi.

Herbstova komedija v Avstrijski delegaciji.

Grof Andrassy žanje zdaj sad tiste politike, katero je l. 1871. pričel. Prav tisti domoljubi (?), katere je takrat vzel pod svoje krilo, zdaj na vso moč delajo na to, da bi svojega dobrotnika pokopali.

Ako bereš obravnave v delegacijah zadnje dni, skoro bi obupal nad tem, da bo iz sedanje parlamentarne moke kaj kruha za Avstrijo. Po pogovorih v državnem zboru Dunajskem se je pač dalo uže sklepati, da bo zaradi zasedbe Bosne prišlo v delegacijah do hudih besedi, a vendar se je po vsi pravici smelo pričakovati, da bo šlo tu za prava načelna vprašanja, to je, da bote delegaciji ali odobrili zasedbo in dovolili za njo potrebnega denarja, ali pa da bote zavrgli vzhodno